

PVGNA DISCIPVLORVM

- 1 Ecce puer quī ē lūdō domum revertitur. Quis est hic puer? Mārcus est, sed difficile est eum cognōscere, nam sordidus est et sanguis dē nāsō eius fluit. Hodiē māne vestīmenta Mārcī munda erant atque tam candida quam 5 nix nova, nunc vērō sordida et ūmida sunt. Cūr vestis Mārcī ūmida est? Vestis ūmida est, quod Mārcus per imbrem ambulāvit. Nec modo Mārcus, sed etiam Titus et Sextus per imbrem ambulāvērunt. Omnes discipulī vestīmentīs ūmidīs domum revertuntur.
- 10 Sed cūr sanguis dē nāsō fluit Mārcō? Sanguis ei dē nāsō fluit, quod Mārcus ā Sextō pulsātus est. Nōnne Mārcus Sextum pulsāvit? Prīnum Sextus ōs Mārcī pugnō pulsāvit, deinde Mārcus et Titus Sextum pulsāvērunt. Sextus, quī māior est quam cēterī discipulī, 15 cum Mārcō et Titō pugnāvit et ab iīs pulsātus est. Puerī pugnāvērunt in viā angustā quae Tūsculō ad villam Iūlii fert.

mundus -a -um = pūrus
candidus -a -um = albus
(ut nix)
vestis -is f = vestīmenta

Mārcus ā Sextō pulsātus est
(pass) = Sextus Mārcum
pulsāvit (āct)

pugnāre cum = pugnāre
contrā
angustus -a -um ↔ latus
via fert = via dūcit (ad)

genū -ūs *n*, *pl* genua
-uum

humus -īf = terra; humī
(*loc*) = in humō

genū

cruor -ōris *m* = sanguis
cōn-spicere -iō = vidēre
meus filius, voc mī fili!

cornua

bōs bovis *m/f*

cornū -ūs *n* (*dēcl IV*):
sing plūr
nōm cornū cornua
acc cornū cornua
gen cornūs cornuum
dat cornū cornibus
abl cornū cornibus

Nōn modo vestis, sed etiam faciēs et manūs et genua Mārcī sordida sunt. Cūr tam sordidus est puer? Sordidus est quod humī iacuit; humus enim propter imbreū ūmida et sordida est. Et Mārcus et Sextus humī iacuērunt. Prīnum Mārcus iacuit sub Sextō. Titus vērō Mārcum vocāre audīvit ac Sextum oppugnāvit. Mox Sextus ipse humī iacēns ā duōbus puerīs pulsātus est; magnā vōce patrem et mātrem vocāvit, nec vērō parentēs eum audīvērunt: vōx Sextī ā nūllō praeter puerōs audīta est.

Mārcus ātrium intrāns nōn statim ā patre suō cognōscit, sed cum prīnum filius patrem salūtāvit, Iūlius vōcem filiī cognōscit. Tum cruōrem in faciē eius cōspiciēns exclāmat pater: “Ō mī fili! Quis tē pulsāvit?”

Mārcus: “Bōs īrātus cornū mē pulsāvit!”

Iūlius: “Id vērum nōn est! Is qui tē pulsāvit cornua nōn gerit. Ā quō pulsātus es?”

Mārcus: “Ā Sextō pulsātus sum.”

Iūlius: “Intellegēbam tē nōn cornibus, sed pugnīs pulsātum esse. At cūr tū pulsātus es? Certē nōn sine causā Sextus tē pulsāvit. Incipe ab initiō: ille prīnum ā tē pulsātus est!”

Mārcus: “Minimē! Prīnum ille mē pugnō pulsāvit sine causā, deinde ego illum pulsāvī!”

Iūlius: “Tūne sōlus Sextum pulsāvistī?”

Mārcus: “Ego et Titus eum pulsāvimus.”

Iūlius: “Quid? Vōs duo ūnum pulsāvistis? Duo cum ūnō pugnāvistis?”

45 Mārcus sē et Titum excūsāre cōnātur: "At pugnāvimus cum puerō māiore. Sōlus Sextum vincere nōn possum, nam is multō māior ac validior est quam ego. Sextus tam validus est quam bōs!"

Iūlius: "Et tū tam sordidus es quam porcus! Cūr sor-
50 dida est vestis tua nova? Humīne iacuistī?"

Mārcus: "Humī iacuī: Sextus mē tenuit. Sed is quo-
que humī iacuit: nōs eum tenuimus!"

Iūlius: "Iam satis audīvī dē pugnā vestrā indignā.
Nam certē nōn decet pulsāre puerum minōrem, sed
55 duōs puerōs cum ūnō pugnāre indignissimum est —
hoc nūllō modō excūsārī potest! Nōlī mihi plūs nārrāre
dē hāc rē! Age, ī in cubiculum tuum ac mūtā vestīmen-
ta! Dāvus tibi alia vestīmenta dabit."

Mārcus Dāvum sequitur in cubiculum, ubi cruōrem
60 et sordēs ē faciē, manibus, genibus lavat ac vestīmenta
mūtat. Puer vestem sordidam pōnit aliamque vestem
mundam et candidam induit.

Interim Aemilia ātrium intrat. Māter familiās statim
sordēs et vestīgia Mārcī in solō cōspicit et "Sordidum
65 est hoc solum!" inquit, "Aliquis pedibus sordidis in solō
mundō ambulāvit! Quis per ōstium intrāvit? aliquis ē
familiā nostrā?"

"Porcus intrāvit!" ait Iūlius.

Aemilia: "Quid ais?"

70 Iūlius: "Porcum intrāvisse' āiō."

Aemilia: "Ain' tū? Porcusne ātrium intrāvit?"

ex-cūsāre ↔ accūsāre

porcus -ī m

humī-ne

pugna -ae f < pugnāre
in-dignus -a -um = nōn
dignus
nōn decet = indignum
est

sordēs -ium fpl

(vestem) pōnere
↔ induere

interim = dum haec
aguntur
solum -ī n

ali-quis (: nesciō quis)
ali-quid (: nesciō quid)

ait = dīcit

āiō —

ais —

ait āiunt

ain'? = ais-ne?

post-quam ↔ ante-
quam

lūdō-ne

sum	fui
es	fuistī
est	fuit
esse	fuisse

falsus -a -um ↔ vērus
mentīrī = falsum diceremulta (*n pl*) = multae rēs
cētera (*n pl*) = cēterae rēs
nōs, *dat nōbīs*quā dē causā? = dē quā
causā? = cūr?
omnia (*n pl*) = omnēs rēs
(↔ nihil)crēdere = vērum esse
putāre

Iūlius: “‘Porcus’ quī intrāvit est tuus Mārcus filius!”
 Iūlius ‘Mārcum intrāvisse’ dīcit, at nōn dīcit ‘eum ā Sextō pulsātum esse et humī iacuisse.’

Aemilia, quae iam intellegit puerum sordidum ā pa- 75
tre ‘porcum’ appellātum esse, “Ubi est Mārcus?” in-
quit, “Cūr nōndum mē salūtāvit?”

Iūlius: “Mārcus lavātur et vestem mūtat.”

Mārcus, postquam vestem mūtāvit, mundus redit et III
mātrem salūtat. 80

“Salvē, mī fili!” inquit māter, “Bonus es puer, quod
statim vestem mūtāvistī. In lūdōne quoque bonus puer
fuistī?”

Mārcus: “Profectō bonus puer fui, māter. Laudātus
sum ā magistrō.” Mārcus dīcit ‘sē bonum puerum fuisse 85
et laudātum esse’, quamquam puer improbus fuit et ā
magistrō verberātus est. Quod dīcit nōn vērum, sed
falsum est: Mārcus mentītūr.

Iūlius: “Quid magister vōs docuit hodiē?”

Mārcus: “Multā nōs docuit: legere et scribēre et com- 90
putāre et cētera. Prīnum magister nōbīs aliquid recitā-
vit, nesciō quid: nihil enim audīvī praeter initium!”
 Mārcus dīcit ‘sē nihil audīvisse praeter initium’, id
quod vērum est.

Aemilia: “Quā dē causā nōn omnia audīvistī?” 95

Iūlius: “Hahae! Magistrō recitante, Mārcus dormī-
vit!” Iūlius ‘Mārcum dormīvisse’ dīcit, nec vērō māter
id crēdit.

100 Aemilia: "Audīsne, Mārce? Pater dīcit 'tē in lūdō
dormīvisse! Nōnne falsum est quod dicit pater? Num
tū vērē in lūdō dormīvistī?"

Mārcus: "Ita est ut dīcit pater. Nec vērō ego sōlus
dormīvī: omnēs dormīvimus!"

105 Aemilia: "Ain' vērō? In lūdō dormīvistis? Malī disci-
pulī fuistis! Nōnne pūnītī estis ā magistrō?"

Mārcus: "Certē malī discipulī fuimus ac pūnītī su-
mus: omnēs verberātī sumus ā magistrō. Adhūc mihi
dolet tergum. Sed paulō post magister litterās meās
laudāvit. Tabellam vōbīs ostendam. Ecce tabella mea."

110 Mārcus parentibus nōn suam, sed aliēnam tabellam
ostendit. Cuius est ea tabella? Sextī est: Mārcus enim
tabellās eōrum mūtāvit inter pugnam! Nōn Mārcus,
sed Sextus scripsit litterās quae in eā tabellā leguntur.
Aemilia vērō, quae tabellam Mārcī esse crēdit, ā filiō
115 suō improbō fallitur. Nōn difficile est mātrem Mārcī
fallere!

Aemilia: "Tūne ipse hās litterās pulcherrimās scrip-
sistī?"

Mārcus: "Ipse scripsī profectō. Mihi crēde!"

120 Mārcus mentītur; nam id quod Mārcus 'sē ipsum
scripsisse' dīcit, ā Sextō scriptum est. Sed Aemilia,
quae litterās ā Mārcō scriptās esse crēdit, "Aspice,
Iūlī!" inquit, "Mārcus ipse haec scripsit et ā magistrō
laudātus est. Quid dīxit magister, Mārce? Nārrā nōbīs
125 omnia!"

tabella -ae f = parva
tabula
vōs, dat vōbīs

scrips- < scribs-

crēdere + dat: mihi
crēde! = crēde id
quod dīcō!

script- < scribt-

haec (n pl) = hae rēs
dīx- < dīcs-

dubitare = incertus esse;
dubitare (dē) ↔ crēdere

sūmps- < sūms-

falsa (*n pl*) = rēs falsae

Mārcus iterum mentītur: “Dixit ‘mē pulcherrimē et rēctissimē scripsisse’.” (Nōs vērō scīmus magistrum aliud dīxisse!)

Iūlius, quī Mārcum discipulum pigerrimum esse scit, iam dē verbīs eius dubitare incipit. Aemilia vērō nihil 130 dubitat, sed omnia crēdit!

Aemilia: “Cēterī discipulī nōnne rēctē scripsērunt?”

Mārcus: “Minimē! Titus et Sextus prāvē scripsērunt et malī discipulī fuērunt, nec ā magistrō laudātī sunt. Ego sōlus laudātus sum!” 135

Iūlius: “Vōsne omnēs eadem vocābula scripsistis?”

Mārcus: “Omnēs eadem scripsimus, sed ego sōlus rēctē scripsī — ut iam vōbīs dīxi.”

Iam Iūlius, quī Sextum discipulum industrium ac prūdentem esse scit, Mārcō nōn crēdit. Mārcus patrem 140 suum fallere nōn potest. Ergō Iūlius, qui interim tabellam in manū sūmpsit, “Mentīris, Mārce!” inquit, “Hoc tuā manū scriptum nōn est. Falsa sunt omnia quae nōbīs nārrāvistī!”

Aemilia vērō “Quā dē causā” inquit “eum falsa dīxisse putās? Cūr nōn crēdis filiō tuō?” 145

Sed antequam Iūlius ad haec respondēre potest, aliquis iānuam pulsat. Quis pulsat? Vidē capitulum quod sequitur!

150 GRAMMATICA LATINA

Verbī tempora

Praeteritum perfectum et imperfectum

Nox obscura erat: nulla luna caelum illustrabat; caelum neque luna neque stellis illustrabatur.

155 Tum fulgor caelum illustravit; caelum obscurum fulgere clarissimō illustratum est.

'Illustrabat, illustrabatur' est praeteritum imperfectum.
'Illustravit, illustratum est' praeteritum perfectum est.

perfectum (*perf*)
im-perfectum (*imperf*)

Perfectum

160 [A] Actīvum.

Mārcus dicit 'sē Sextum pulsāvisse': "Ego Sextum pulsāvi." Iūlius: "Tūne sōlus eum pulsāvistī?" Mārcus: "Ego et Titus eum pulsāvimus." Iūlius: "Vosne ūnum pulsāvistis?" Prīnum Mārcum pulsāvit Sextus, tum Mārcus et Titus eum

165 pulsāvērunt.

Infinitīvus perfectū: pulsāv|isse.

Singulāris

Persōna prīma pulsāv|i

Persōna secunda pulsāv|istī

170 *Persōna tertia* pulsāv|it

Plurālis

pulsāv|imus

pulsāv|istis

pulsāv|ērunt

Exempla: [1] recitā|re: recitāv|isse; [2] pārē|re: pāru|sse;
[3] scrib|ere: scrips|isse; [4] audi|re: audīv|isse.

Mārcus malus discipulus fuit: male recitāvit, foedē scripsit, in lūdō dormīvit, nec magistrō pāruit. Sed Mārcus dicit 'sē bonum discipulum fuisse, bene recitāuisse, pulchrē scripsisse, magistrō pārusse, nec in lūdō dormīvisse': "Ego bonus discipulus fui, bene recitāvī, pulchrē scripsī, magistrō pāruī, nec in lūdō dormīvī!" Iūlius: "Mentīris, Mārcel! Tū malus discipulus fuistī, male recitāvistī, foedē scripsistī, in lūdō dormīvistī, nec magistrō pāruistī!"

Mārcus et Titus mali discipuli fuērunt, male recitāvērunt, foedē scripsērunt, in lūdō dormīvērunt, nec magistrō pāruērunt. Mārcus et Titus: "Nōs bonī discipuli fuimus, bene reci-

pulsāvisse

pulsāvī	pulsāvimus
pulsāvistī	pulsāvistis
pulsāvīt	pulsāvērunt

-isse

I -ī	-imus
II -istī	-istis
III -it	-ērunt

[1] recitā re: recitāv-
[2] pārē re: pāru-
[3] scrib ere: scrips-
[4] dormī re: dormīv-

[1] recitāv isse	
recitāv i	-āv imus
recitāv istī	-āv istis
recitāv it	-āv ērunt
[2] pāru sse	
pāru i	pāru imus
pāru istī	pāru istis
pāru it	pāru ērunt
[3] scrips isse	
scrips i	scrips imus
scrips istī	scrips istis
scrips it	scrips ērunt
[4] dormīv isse	
dormīv i	dormī imus
dormīv istī	dormī istis
dormīv it	dormī ērunt

<i>fu isse</i>	
<i>fu i</i>	<i>fu imus</i>
<i>fu isti</i>	<i>fu istis</i>
<i>fu it</i>	<i>fu erunt</i>

laudāt|us est
laudāt|us = quī laudātus est
laudāt|i sunt
laudāt|i = quī laudātū sunt
laudāt|us -a -um

laudāt|us sum
laudāt|us es
laudāt|us est
laudāt|i sumus
laudāt|i estis
laudāt|i sunt
-t|um esse

laudāt|um esse
-tus | sum -tī | sumus
-ta | es -tae | estis
-tum est -ta sunt

tāvimus, pulchrē *scripsimus*, magistrō *pāruimus*, nec in lūdō *dormīvimus!*" Iūlius: "Mentīminī, puer! Vōs malī discipuli 185 *fuistis*, male recitāvistis, foedē *scripsistis*, in lūdō *dormīvistis*, nec magistrō *pāruistis!*"

[B] Passīvum.

Pater filium/filiam laudāvit = filius laudātus *est*/filia laudāta *est* ā patre. Filius laudātus/filia laudāta gaudet. 190

Pater filiōs/filiās laudāvit = filii laudātī *sunt*/filiāe laudātāe *sunt* ā patre. Filii laudātī/filiāe laudātāe gaudent.

'Laudāt|us -a -um' est participium perfecti. Participium perfecti est adiectūvum dēclīnātiōnis I/II. Alia participia perfecti: pulsāt|us, appellāt|us, verberāt|us, script|us, audīt|us, 195 pūnīt|us. Cum participium perfecti cum tempore praesentī verbī 'esse' coniungitur, fit perfectum passīvī.

Discipulus dīcit 'sē laudātūm esse': "Ā magistrō laudātūs *sum*." Pater: "Tūne laudātūs *es*?"

Discipulī dicunt 'sē laudātōs esse': "Ā magistrō laudātī *su-* 200 *mus*." Pater: "Vōsne laudātī *estis*?"

Infīnitīvus: laudātūm esse

	<i>Singulāris</i>	<i>Plūrālis</i>
<i>Persōna prīma</i>	<i>laudātūs sum</i>	<i>laudātī sumus</i>
<i>Persōna secunda</i>	<i>laudātūs es</i>	<i>laudātī estis</i>
<i>Persōna tertia</i>	<i>laudātūs est</i>	<i>laudātī sunt</i>

PENSVM A

Mārcus ūmidus est, quod per imbreū ambul-, ac sordidus, quod humī iac-. Discipulī ūmidī sunt, quod per imbreū ambul-, ac sordidī, quod humī iac-.

Mārcus: "Ā Sextō puls- *sum*." Iūlius: "Nōnne tū Sextum puls-?" Mārcus: "Prīnum Sextus mē puls-, tum ego illum puls-. Ego et Titus Sextum puls-." Iūlius: "Quid? Vōs duo ūnum puls-? Et cūr sordida est vestis tua? Humīne iac-?" Mārcus: "Humī iac-: Sextus mē ten-."

Aemilia: "Quid magister vōs doc- hodiē?" Mārcus: "Magister aliquid recit-, sed ego initium tantum aud-." Aemilia:

"Cūr nōn omnia aud-?" Iūlius: "Mārcus in lūdō dorm-!"
 Aemilia: "Audīsne? Pater dīcit 'tē in lūdō dorm-.' Tūne vērē dorm-?" Mārcus: "Certē dorm-, māter. Omnes dorm-! Sed paulō post magister laud- litterās meās." Mārcus mātrī litterās quās Sextus scrips- ostendit. Aemilia: "Tūne ipse hoc scrips-?" Mārcus: "Ipse scrips-. Cēterī puerī prāvē scrips-."

PENSVM B

Hodiē māne Mārcus — erat, vestimenta eius tam — erant quam nix. Nunc nōn modo — [= vestimenta], sed etiam faciēs et manūs et — sordida sunt, atque — [= sanguis] eī dē nāsō fluit. Nam Sextus, qui tam — est quam bōs, Mārcum pulsāvit sine — (ut ait Mārcus). Mārcus, qui — iacuit, tam sordidus est quam —. Difficile est eum —.

In cubiculō suō Mārcus lavātur et vestem —. — [= dum haec aguntur] Aemilia ātrium intrat et vestīgia puerī —. Aemilia: "Quid hoc est? — pedibus sordidīs in — mundō ambulāvit!" Mārcus, — vestem mütāvit, in ātrium redit. Puer mātrī — [= parvam tabulam] Sextī ostendit et 'sē ipsum eās litterās —' dicit. Id quod Mārcus dīcit nōn vērum, sed — est; Mārcus —, sed Aemilia filiō suō —. Iūlius vērō dē verbīs eius —; Mārcus patrem suum — nōn potest.

PENSVM C

Cūr Mārcus rediēns ūmidus et sordidus est?
 Ā quō pulsātus est?
 Cūr Mārcus sōlus Sextum vincere nōn potest?
 Quōmodo Mārcus sē excūsāre cōnātur?
 Quid agit Mārcus in cubiculō suō?
 Quid Aemilia in solō cōspicit?
 Quid tum Iūlius dīcit uxōrī?
 Quid Mārcus parentibus suīs ostendit?
 Quis litterās quae in eā tabulā sunt scripsit?
 Cūr Iūlius filium suum nōn laudat?

Vocabula nova:
vestis
genū
humus
cruor
bōs
cornū
causa
porcus
pugna
sordēs
solum
tabella
mundus
candidus
angustus
validus
indignus
falsus
cognoscere
cōspicere
excūsare
vincere
nārrare
mütare
mentīri
crēdere
fallere
dubitare
fuisse
āiō ais ait
ain'
aliquis
aliquid
humī
interim
postquam
perfectum
imperfectum